

MINIMUM KURSU PRZEWODNICZEK

wprowadzone rozkazem Naczelniczki Harcerek RL 18/23 z dnia 20.12.2023 r.

CELE KURSU PRZEWODNICZEK

- stworzenie przestrzeni do poznania idei i wartości, w myśl których wychowuje ZHR i dyskusji na ich temat
- rozwijanie świadomości celów i form pracy wychowawczej w duchu metody harcerskiej
- poznanie prawnych aspektów związanych z pełnieniem funkcji wychowawcy
- poznanie podstaw innych metodyk
- poznanie sposobu działania Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej i Organizacji Harcerek jako organizacji demokratycznej
- poznanie genezy Organizacji Harcerek z uwzględnieniem historii chorągwi
- poznanie obecnego i przyszłego grona instruktorskiego chorągwi
- wsparcie dalszego rozwoju kompetencji przewodniczki m.in. przez uzyskanie informacji zwrotnej po kursie

MIEJSCE KURSU PRZEWODNICZEK W ŚCIEŻCE PRZEWODNICZKI

Kurs przewodniczek stanowi integralną część ścieżki przewodniczki. Kursantka może wziąć udział w kursie na każdym etapie próby, jednak optymalnym momentem jest jej połowa. Istotne jest, aby drużyna miała szansę zweryfikować swoje wnioski po kursie metodyki w działaniu z jednostką, a jednocześnie, aby mogła włączyć do pracy refleksje związane z kursem przewodniczek, jeszcze przed zakończeniem próby. Biorąc pod uwagę fakt, że kursy metodyki odbywają się najczęściej w trakcie Harcerskiej Akcji Letniej, najwłaściwszym czasem na organizację kursu przewodniczek wydaje się być późna jesień, zima lub wczesna wiosna. Udział w wybranym kursie przewodniczek powinien być owocem porozumienia przyszłej przewodniczki oraz opiekunki jej stopnia.

JAK PRACOWAĆ Z MINIMUM KURSU

Zanim zajrzycie dalej:

- spójrzcie na listę potencjalnych kursantek - przeczytajcie informację od hufcowej przygotowaną we współpracy z drużynową (jeżeli taka powstała) lub porozmawiajcie z przełożonymi/opiekunkami kursantek, poznajcie doświadczenia oraz potrzeby poszczególnych kursantek i grupy, zapytajcie o ich oczekiwania i motywację,
- sprawdźcie cele postawione na ten rok przez chorągiew i szkołę instruktorek,
- zapoznajcie się z dokumentem „Zadania i kompetencje przewodniczki”,
- zweryfikujcie cele i wnioski z zeszłorocznego kursu,
- zastanówcie się, jakie mocne strony ma wasza komenda, jakim jesteście zespołem, jak możecie z tego skorzystać,

...na tej podstawie stwórzcie cele i wizję kursu.

Minimum ma służyć konfrontacji pomysłów, sprawdzeniu, czy poprzez przygotowany plan realizowane są kluczowe zagadnienia. W dokumencie zostały wyszczególnione kompetencje, które powinna posiadać harcerka pod koniec kursu. Nie oznacza to, że każdy z zakresów tematycznych ma zostać zrealizowany w formie zajęć/na kursie. Jeśli komenda uzna, że dana grupa w konkretnym zakresie zdobyła już umiejętności podczas kształcenia pozakursowego to można skupić się na tym, co zgodnie z potrzebami grupy wymaga bardziej szczegółowego omówienia lub nie znajduje się w zakresie tematycznym, a będzie wartościowe dla kursantek w danym roku. Należy pamiętać o zawarciu informacji o tym w sprawozdaniu pokursowym i indywidualnych informacjach zwrotnych

FORMA I CZAS TRWANIA

Co najmniej jedna część kursu przewodniczek powinna odbywać się w formie dłuższego wyjazdu (co najmniej 4-dniowego). Łącznie, kurs przewodniczek powinien trwać co najmniej 7 dni. Warto zadbać o to, aby miejsce, w którym odbędzie się kurs, było zarówno na tyle komfortowe, by móc korzystać z zajęć i proponowanych aktywności, jak i umożliwiające zrealizowanie programu, opierającego się na metodzie harcerskiej. Rodzaje zakwaterowania, które warto wziąć pod uwagę podczas poszukiwania miejsca dla kursu, to m.in. agroturystyka, schronisko młodzieżowe, ośrodek rekolekcyjny, sale przyklasztorne. Bardzo istotne jest skorzystanie z walorów odwiedzanej okolicy.

Kurs przewodniczek powinien pozwolić na doświadczenie wzorowego wyjazdu harcerskiego, poznanie jego strony organizacyjnej i programowej, z uwzględnieniem elementów metody harcerskiej. Wskazane jest, aby planowany zakres realizowany był w cyklu: wiedza (poznanie teorii), praktyka (odniesienie do własnego środowiska), doświadczenie (ćwiczenia/gry/symulacja) i refleksja (zebranie wniosków, informacja zwrotna). Kurs powinien być realizowany w formie adekwatnej dla wieku kursantek, czyli zgodnie z metodyką wędrowniczek.

WARUNKI WSTĘPNE

- ukończony 17. rok życia
- otwarta próba na stopień wędrowniczki
- ukończony kurs metodyki
- odbycie co najmniej jednej rozmowy z opiekunką stopnia przewodniczeki

ZADANIA DO WYKONANIA W RAMACH KURSU

Potrzeby kursantek i wynikające z nich cele kursu można realizować nie tylko poprzez zajęcia. Ważne jest, aby program całego kursu odpowiadał metodycznie na potrzebę zdobywania konkretnych kompetencji przewodniczki. Można to osiągnąć m.in. przez wybór adekwatnych zadań kursowych - proponowane formy to:

- współtworzenie kursu (np. przygotowanie posiłków, prowadzenie modlitwy, pełnienie funkcji kursowej)
- tworzenie planu perspektywicznego swojej jednostki
- przygotowanie i poprowadzenie kwadransu wędrowniczego/dyskusji na temat problemowy
- podjęcie służby indywidualnej lub wspólnie z jednostką
- odwiedziny zbiórki z innej metodyki
- zapoznanie się z wybraną literaturą*
- odwiedziny u wskazanej instruktorki

*lista przykładowych pozycji jest dostępna w Wydziale Kształcenia

WARUNKI ZALICZENIA KURSU

- zrealizowanie całego programu kursu
- wykazanie się kompetencjami przewodniczki, określonymi w planie pracy kursu
- wykonanie wszystkich zadań na warunkach wyznaczonych przez komendę

ZAKRES TEMATYCZNY

Zakres tematyczny prezentuje grupy kompetencji, których oczekujemy od drużyny kończącej kurs przewodniczek. Poszczególne zagadnienia nie stanowią listy zajęć na kursie. Kursantki dzięki uczestnictwu w kursie mają mieć szansę doświadczenia naturalnego realizowania poszczególnych zagadnień w działaniach harcerskich. Wskazane jest, aby w toku zdobywania kolejnych kompetencji, zwracać uwagę kursantek na to, jakie elementy metody harcerskiej one realizują. Niektóre obszary są podobne do tych realizowanych podczas kursów metodyki. W kompetencjach wskazano, w których momentach warto skonfrontować się z minimum kursów metodyki, by uniknąć powielenia niektórych treści.

TEMATYKA	KOMPETENCJE
I IDEA I WARTOŚCI	
1. Służba w drużynie	<ul style="list-style-type: none">● Rozumie, że realizacja słów Przyrzeczenia oznacza pełnienie służby w trzech wymiarach: Bogu, Polsce i bliźnim,● Świadomie planuje w pracy rocznej rozwój religijny całej drużyny i indywidualny harcerki, buduje wspólnotę ludzi wierzących,● Wie, na czym polega patriotyzm i służba Ojczyźnie w codziennym życiu harcerki (podejmowanie odpowiedzialności obywatelskiej i społecznej, rodzinnej, za otaczający świat, za pracę i naukę na rzecz dobra wspólnego),● Dostrzega potrzebę służby w swoim środowisku i uczy się na nią odpowiadać w sposób systemowy. Rozumie potrzebę posiadania stałego pola służby i wie, jak można ją realizować,● Rozumie znaczenie służby pełnionej indywidualnie i z jednostką. Wie, że odpowiedź na potrzebę służby jest sprawdzianem naszej postawy. <p style="text-align: center;">UWAGA: Ten obszar kursu jest zbliżony do obszaru kursów metodyki. Zwróć uwagę na to, czym różnią się kompetencje przypisane do obu kursów!</p>

<p>2. Dojrzałość do służby indywidualnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Rozumie, że najpełniejszą formą rozwoju człowieka jest służba, do pełnienia której konieczne jest podejmowanie ciągłego rozwoju we wszystkich obszarach: duchowym, emocjonalnym, intelektualnym, fizycznym i społecznym, ● Zna role, które może podjąć we wspólnocie Kościoła i konkretne formy rozwoju duchowego, ● Wie, na czym polega patriotyzm i służba Ojczyźnie w codziennym życiu instruktorki (podejmowanie odpowiedzialności obywatelskiej i społecznej, zawodowej, rodzinnej, za otaczający świat, na rzecz dobra wspólnego), ● Dostrzega potrzeby bliźnich (zwłaszcza te, pojawiające się w toku trwania kursu), kształtuje swoją wrażliwość tak, by na nie odpowiadać, ● Umie wskazać swój priorytet w służbie i świadomie dąży do równowagi we wszystkich obszarach życia. Umie asertywnie rezygnować z zadań, które przekraczają jej możliwości.
<p>3. Postawa instruktorki</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Rozumie, że podstawowym narzędziem wychowawczym metody harcerskiej jest przykład własny drużynowej, ● Wie, gdzie szukać odpowiedzi na pytania o wartości harcerskie i chrześcijańskie (Katechizm Kościoła Katolickiego, Podstawowe Zasady Wychowania Harcerskiego ZHR, Zasady Wychowania Religijnego w ZHR, rozmowy z instruktorkami i instruktorami), ● Zna i podejmuje konkretne formy stałej pracy nad sobą, zwłaszcza w obszarze dojrzałości moralnej i budowania indywidualnej relacji z Bogiem, ● Potrafi przyjąć informację zwrotną od kadry i kursantek. Uczy się ją akceptować i przekuć w szansę do rozwoju, ● Ma świadomość, że wspólnota instruktorska jest miejscem czerpania motywacji do dalszego rozwoju i wsparcia w sytuacjach kryzysowych.

<p>4. Samodzielność myślenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Przyjmując wartości chrześcijańskie za podstawę swojego światopoglądu, podejmuje refleksje dotyczące ich realizacji w swoim codziennym życiu, ● Świadomie szuka odpowiedzi na trudne tematy i dąży do poznania prawdy przez aktywne zadawanie pytań, ● Zajmuje stanowisko wobec współczesnych problemów społecznych i moralnych, nie unika trudnych rozmów, ● Umie przedstawić stanowisko chrześcijańskie, z którego płyną zasady wychowania harcerskiego w ZHR. Potrafi argumentować swoje tezy, ● W dyskusji potrafi słuchać rozmówcy, prowadzi dialog oparty o wzajemny szacunek. Dąży do porozumienia i szuka akceptowalnych rozwiązań.
<p>II ŚWIADOME WYCHOWANIE</p>	
<p>1. Psychologia wychowawcza</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Potrafi scharakteryzować poszczególne etapy życia człowieka (ze szczególnym uwzględnieniem wieku wczesnego, harcerskiego, wędrowniczego i starszo-harcerskiego), ● Rozumie wagę integralnego rozwoju człowieka, ● Zna sposoby na wsparcie w rozwiązywaniu konfliktów, potrafi zaplanować działanie w obliczu trudnej sytuacji wychowawczej w jednostce i poprowadzić trudne rozmowy, ● Potrafi rozróżnić podstawowe trudności psychologiczne u siebie i swoich podopiecznych, wie, jak na nie reagować oraz gdzie i kiedy szukać wsparcia, potrafi określić obszar swoich kompetencji w zakresie wsparcia psychicznego, ● Zna podstawy interwencji kryzysowej.

<p>2. Metoda harcerska w wychowaniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Zna dokumenty „Podstawowe zasady wychowania harcerskiego w ZHR” i „Zasady wychowania religijnego w ZHR”, zna i stosuje w swojej pracy wychowawczej kardynalne zasady i podstawowe środki metody harcerskiej, ● Potrafi wskazać, w jaki sposób realizuje założenia ww. dokumentów w swojej jednostce, ● Potrafi uzasadnić stosowanie poszczególnych zasad i środków wychowania w naszej organizacji, ● Zna i rozumie założenia personalizmu chrześcijańskiego, ● Zna założenia skautingu zapoczątkowanego przez Baden-Powella, jako systemu wychowawczego, potrafi odnaleźć w nim odniesienia do innych nurtów wychowawczych. <p style="text-align: center;">UWAGA: Ten obszar kursu jest zbliżony do obszaru kursów metodyki. Zwróć uwagę na to, czym różnią się kompetencje przypisane do obu kursów!</p>
<p>3. Metoda harcerska dla zuchenek, harcerek, wędrowniczek i harcerek starszych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Zna podstawy każdej metodyki ZHR, ● Potrafi wskazać elementy metody harcerskiej, odpowiadające potrzebom danego etapu rozwoju, ● Zna sposoby stałej współpracy pomiędzy poziomami metodycznymi i rozumie ich znaczenie, ● Zna założenia programu „Idę dalej”.
<h3>III ORGANIZACJA ŻYCIA DRUŻYNY</h3>	
<p>1. Współpraca z rodzicami</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Rozumie i uwzględnia perspektywę rodziców swoich podopiecznych w pracy jednostki (np. jakich potrzebują informacji, jakie mają obawy, oczekiwania, potrzeby), ● Potrafi zaplanować i poprowadzić współpracę drużynowa - rodzice; wie, co sprzyja dobrej współpracy,

	<ul style="list-style-type: none"> ● Potrafi poprowadzić rozmowę z rodzicami, przekazać informację o obserwowanych trudnościach, być "partnerem" rodziców w wychowaniu. <p style="text-align: center;">UWAGA: Ten obszar kursu jest zbliżony do obszaru kursów metodyki. Zwróć uwagę na to, czym różnią się kompetencje przypisane do obu kursów!</p>
2. Współpraca ze środowiskiem	<ul style="list-style-type: none"> ● Potrafi nawiązać profesjonalną współpracę z instytucjami, miastem, osiedlem, innymi organizacjami, ● Zna podstawowe zasady korespondencji mailowej, pisania pism, etc., ● Wie, gdzie i jak można pozyskać fundusze dla swojej jednostki/ środowiska, ● Wie, jak zadbać o wizerunek jednostki i organizacji w mediach i środowisku lokalnym. <p style="text-align: center;">UWAGA: Ten obszar kursu jest zbliżony do obszaru kursów metodyki. Zwróć uwagę na to, czym różnią się kompetencje przypisane do obu kursów!</p>
3. Obozy i kolonie	<ul style="list-style-type: none"> ● Wie, jakich dokumentów potrzebuje wychowawca, by zorganizować wyjazd HAL/HAZ pod kątem formalno-prawnym, ● Zna zadania komendantki podobozy, związane z przygotowaniem i realizacją programu wyjazdu, wie, jak połączyć program z pracą śródroczną, ● Potrafi określić w czasie wszystkie zadania niezbędne w przygotowaniu jednostki do HAL/HAZ, ● Zna specyfikę różnych form wyjazdów: planowania kolonii, obozu stałego, wędrownego, wyjazdu kadry, ● Jest świadoma, jaką odpowiedzialność ponosi kadra wyjazdów, zna zasady bezpieczeństwa oraz swoje kompetencje jako wychowawcy,

	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie wagę uwzględniania w programie obozu/kolonii potrzeb uczestniczek (najpierw tych najbardziej podstawowych: sen, jedzenie, higiena).
<p>4. Planowanie i ewaluacja pracy z drużyną</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stale podsumowuje swoją pracę wychowawczą, korzystając z planu pracy i wyciąga z niej wnioski na bieżące działania, przyszły rok lub wyjazd, • Rozumie znaczenie planowania perspektywicznego dla ciągłości pracy wychowawczej oraz istotę planowania własnego rozwoju instruktorskiego, • Zna różne formy planu perspektywicznego, umie stworzyć plan perspektywiczny dla jednostki, • Uwzględnia elementy systemu obrzędowych mian jako narzędzia rozwoju jednostki w planie perspektywicznym.
<p>5. Praca z kadrą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wie, gdzie szukać kandydatek na przyboczne, jak przygotowywać je do tej roli, • Rozumie znaczenie dbania o trzy wymiary rozwoju w kadrze (kompetencje na funkcji, rozwój harcerski, budowanie przyjacielskich relacji), zna formy pracy w każdym z tych wymiarów, • Zna możliwe drogi dla przybocznych, które nie przejmą drużyny, • Umie pracować z następczynią, rozumie, że kompetencje drużynowej to kompetencje przewodniczki i potrafi stopniowo wdrażać przyboczne w obowiązki (np. metodą trzech kroków: ja robię - ty patrzysz/robimy razem/ty robisz - ja patrzę), • Potrafi rozpoznać najczęstsze kryzysy kadrowe i trudności w pracy z kadrą, wie, jak je rozwiązać i jak im zapobiegać, • Potrafi dopasować zadania do indywidualnych możliwości osób, z którymi współpracuje, ćwiczy tę umiejętność w gronie kursowym,

	<ul style="list-style-type: none"> • Zna sposoby zarządzania, planowania pracy grupy (aplikacje, podziały obowiązków, dobre praktyki).
IV STRUKTURA ZHR	
1. Organizacja Harcerek	<ul style="list-style-type: none"> • Zna genezę Organizacji Harcerek, w tym zwłaszcza swojej chorągwi, • Rozumie i potrafi uzasadnić podział ZHR na Organizację Harcerek i Organizację Harcerzy, wie, w jakim zakresie i w jakich obszarach organizacji ze sobą współpracują, • Zna Statut ZHR i wie, jakie informacje może w nim odnaleźć, • Jest świadoma, że Organizacja Harcerek działa systemem zastępowym na każdym szczeblu i rozumie, że praca metodą harcerską nie kończy się w drużynie.
2. Inne organizacje harcerskie i skautowe	<ul style="list-style-type: none"> • Zna nazwy organizacji harcerskich i skautowych działających na terenie naszego kraju i zrzeszających Polonię poza granicami, • Potrafi scharakteryzować ZHR na tle innych organizacji, • Wie, dlaczego jest członkinią ZHR, podejmuje świadomą decyzję dotyczącą działania w naszej organizacji.
3. Struktura chorągwi i okręgu	<ul style="list-style-type: none"> • Zna strukturę chorągwi i okręgu, wie, za co odpowiadają ich poszczególne ciała, • Wie, w jaki sposób wybierane są osoby do komendy chorągwi i zarządu okręgu, zna przebieg zbiórek wyborczych, • Wie, kto pełni poszczególne funkcje w jej chorągwi i okręgu, zna i zachowuje ścieżkę służbową — wie do kogo zwrócić się z daną sprawą, • Wie, jakie funkcje będzie mogła pełnić jako przewodniczka, podejmuje refleksję związaną z wyborem przyszłych obszarów służby.

<p>4. Prawne aspekty funkcji wychowawcy</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Zna zakres obowiązków wychowawcy, zarówno w trakcie roku szkolnego, jak i podczas wyjazdów w ramach HAL i HAZ, ● Jest świadoma, że spoczywa na niej odpowiedzialność prawna, cywilna i moralna za bezpieczeństwo i dobrostan podopiecznych, ● Jest świadoma konsekwencji, związanych z niewywiązaniem się ze swoich formalnych zadań, ● Zna zasady pierwszej pomocy przedmedycznej.
<p>5. Prawa i obowiązki instruktorki</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Jest świadoma praw i obowiązków instruktorki, ● Zna treść Zobowiązania Instruktorskiego i rozumie swoją przyszłą deklarację, ● Wie, jak przebiega spotkanie komisji instruktorskiej, poznała jej członkinie, ● Zna i rozumie Regulamin służby instruktorskiej ZHR, rozróżnia statusy służby instruktorskiej.

PROPOZYCJA INNYCH TEMATÓW PRZYDATNYCH W PROWADZENIU GROMADY/DRUŻYNY

- Finanse jednostki,
- Rozpisywanie projektów,
- Wizerunek instruktorki w social mediach,
- Budowanie świadomości siebie, swoich mocnych stron i umiejętności, swojej pozycji w grupie, samopoznanie, samoświadomość,
- Organizacja — swojego czasu i pracy z jednostką, umiejętność wyznaczania priorytetów,
- Osoby z niepełnosprawnością/specjalnymi potrzebami w pracy gromady/drużyny.